

Učenje i igra na otvorenom: jačanje kompetencija djece predškolske dobi

Kurtović, Nura

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:714087>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

NURA KURTOVIĆ

**UČENJE I IGRA NA OTVORENOM: JAČANJE KOMPETENCIJA DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI**

Diplomski rad

Pula, lipanj, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

NURA KURTOVIĆ

**UČENJE I IGRA NA OTVORENOM: JAČANJE KOMPETENCIJA DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI**

Diplomski rad

JMBAG: 03030891608

Studijski smjer: Diplomski sveučilišni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
(izvanredni)

Predmet: Aktivni odgoj djece u prirodi

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sandra Kadum

Pula, lipanj, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana **Nura Kurtović**, kandidatkinja za **magistru primarnog obrazovanja** ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Nura Kurtović

U Puli, lipanj 2024.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, **Nura Kurtović** dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom **Učenje i igra na otvorenom: jačanje kompetencija djece predškolske dobi** koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, lipanj 2024.

Potpis

Nura Kurtović

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SUVREMENO ODRASTANJE I DJETINJSTVO	3
2.1. Obilježja suvremenog društva i djece	3
2.2. Urbanost i komercijalizacija djetinjstva	5
3. KONCEPT UČENJA I IGRE NA OTVORENOM	7
3.1. Razvoj koncepta učenja i igre na otvorenom	7
3.2. Učenje i igra unutar prirodnog okruženja	8
3.3. Razvoj senzorne integracije i paradigme avanturističkog iskustva	10
4. IGRE U FUNKCIJI RAZVOJA KOMPETENCIJA PREDŠKOLSKOG DJETETA	14
4.1. Kognitivni razvoj djeteta	14
4.2. Učenje kroz igru	16
4.3. Igra i učenje na otvorenom kao poticaj cjelovitog razvoja djeteta	17
5. CILJ I SVRHA RADA	20
6. MATERIJAL I METODE	21
7. RADIONICA S DJECOM NA OTVORENOM	22
8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	33
9. ZAKLJUČAK	50
POPIS LITERATURE	51
POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA	54

1. UVOD

Suvremeno djetinjstvo u mnogočemu se razlikuje od tradicionalnog. Naime, u ranijim, ne tako davnim razdobljima djeca su se uglavnom igrala na otvorenom prostoru, kao igračke su korišteni prirodni materijali koji su se mogli pronaći u okruženju te su ih djeca uz pomoć svoje mašte i kreativnosti pretvarali u predmete koji su im upravo trebali za upotpunjavanje igre koju su odabrali. Danas, otvoreni prostor je zamijenjen zatvorenim prostorom, prirodni materijali zamijenjeni su plastičnim igračkama i malim ekranima, a aktivnost je zamijenjena sjedilačkim načinom života. Sve navedeno pridonosi i pojavi negativnih utjecaja na rast, razvoj i zdravlje djeteta. Naime, osim zaostajanja u fizičkom i motoričkom razvoju, vrlo česte su i pojave kognitivnih oštećenja kod djece, ali je očigledan i utjecaj na pojavu prekomjerne tjelesne težine i pretilosti zajedno sa svim posljedicama koje iste donose. Upravo iz tog razloga od ključne je važnosti poticati dječju igru na otvorenom sa svrhom iskorištavanja svih koristi koje to donosi djetetu. Igra na otvorenom u tom kontekstu doprinosi dječjem psihičkom i fizičkom rastu i razvoju, potiče razvoj fine i grube motorike, pozitivno utječe na mentalno i emocionalno zdravlje te aktivaciju svih osjetila kod djece. Također organizacija i provođenje igre i aktivnosti na otvorenom u okvirima ustanova za rani i predškolski odgoj utječe i na cjeloviti razvoj djeteta.

Svrha ovog rada je prikaz svih relevantnih pojmova koji se povezuju s jačanjem kompetencija predškolskog djeteta kroz igru i učenje na otvorenom te utjecaj koncepta suvremenog društva i djetinjstva na isto.

Rad se sastoji od nekoliko osnovnih poglavlja. Prvo poglavlje čini uvod rada. Drugo poglavlje prikazuje osnovne pojmove koji se povezuju sa suvremenim odrastanjem i djetinjstvom te je u tom kontekstu riječ o obilježjima suvremenog društva i djetinjstva te urbanosti i komercijalizaciji kao glavnim čimbenicima od utjecala na suvremeno društvo. Treće poglavlje rada prikazuje koncept učenja i igre na otvorenom, stoga je riječ o njegovom razvoju, učenju i igri u prirodnom okruženju te razvoju senzorne integracije i paradigme avanturističkog iskustva kod djece. Četvrto poglavlje rada ističe važnost igre u funkciji razvoja kompetencija predškolske djece te definira pojmove kognitivnog razvoja, učenja

kroz igru te igre i učenja na otvorenom kao poticaja cjelovitom razvoju djeteta. Peto poglavlje ističe ciljeve i svrhu rada. Šesto poglavlje prikazuje korišteni materijal te postupke i metode korištene u istraživanju. Sedmo poglavlje prikazuje radionicu koja je provedena s djecom u odgojnoj skupini, a koja uključuje igru pronalaska prirodnih materijala i potom izradu korisnih predmeta od prikupljenog materijala. Osmo poglavlje prikazuje rezultat istraživanja koje je provedeno uz pomoć anketnog upitnika kreiranog pomoću Google Forms obrasca i u čijem je ispunjavanju sudjelovao 141 ispitanik. Deveto poglavlje prikazuje Zaključak rada. Posljednja poglavlja rada čine popis korištenih referenci te popis slika, grafikona i tablica.

2. SUVREMENO ODRASTANJE I DJETINJSTVO

Kako bi bilo moguće istaknuti ulogu koju igra na otvorenom ima za djecu svih uzrasta, a posebno na dijete rane i predškolske dobi u prvom redu potrebno se osvrnuti na pružanje cjelovitog uvida u mogućnosti i kontekst odrastanja suvremene djece, ali i nove trendove koji su prisutni na području roditeljstva.

2.1. Obilježja suvremenog društva i djece

Kroz ljudsku povijest došlo je do promjene i društva i kulture, a u skladu s tim mijenjala su se i djetinjstva. Također percepcija društva o važnosti obitelji u značajnoj je ovisnosti od kulture do kulture, iako je egzistencijalna važnost ista u svim kulturama. Također, jednako je i zadovoljstvo konstruktivnom i zdravom interakcijom, ali je isto tako identična i težina koju nose destruktivni odnosi, iako se i jedno i drugo može iskazivati na različite načine. Svako dijete vlastite sposobnosti razvoja u okvirima u kojima živi te sukladno mogućnostima koje mu se pružaju. Djetetov razvoj moguć je i kroz dinamiku obiteljskog okruženja, a procese usvajanja normi i kompetencija uvjetuje postojanje različitih odgojnih čimbenika, primjerice interakcija s vršnjacima, odgojitelji i izloženost medijima, a koji su od utjecaja na procese izgradnje stavova i ponašanja. Suvremeni kontekst odrastanja uključuje i značajan broj društvenih izazova, ali i trendova u roditeljstvu. Iako se priroda smatra izvorom brojnim mogućnosti kada je u pitanju kvalitetno provođenje vremena, kroz pojavu suvremenih trendova i djeca, ali i odrasle osobe uglavnom se udaljavaju od provođenja vremena u istoj. Zapravo, ako se promatra posljednjih nekoliko desetljeća vrijeme koje se provodi na otvorenim prostorima u drastičnom je padu, a to rezultira i postupnim otuđenjem i odraslih i djece od prirode (Juul, 2017).

Dinamika i užurbanost u suvremenom načinu života te sve promjene koje pogađaju suvremeno društvo rezultiraju i značajnim brojem promjena kada je u

pitanju djeteta i njegovo razdoblje djetinjstva. Pojam slike o djetetu uključuje postojanje skupa vjerovanja, razumijevanje, ali i pretpostavke odraslih osoba o ulogama djeteta, kako u društvu tako i unutar odgojno – obrazovnog sustava. Naime, dijete predstavlja središte odgojno – obrazovnog djelovanja prvenstveno iz razloga što se smatra sposobnom razumjeti svijet koji ga okružuje uz pomoć različitih aktivnosti, ali i osjetilnih iskustava koji nastaju uz pomoć socijalnog i fizičkog okruženja. Kroz aspekt promijenjenog djetinjstva dijete je moguće promatrati kao socijalnog aktera koji sudjeluje u sukonstrukciji vlastitog znanja, uvježbavanju vještina, stjecanju ključnih kompetencija, a između kojih se našla i kompetencija za samostalno odlučivanje te snošenje odgovornosti za poticanje vlastitog razvoja (Bašić, 2011). U suvremenom svijetu, također, prevladavaju shvaćanja djece kao humanih, aktivnih i cjelovitih bića kod kojih je nužno poštovati prava, razine osobnog integriteta i razina razvoja. Također, potrebno mu je osigurati svaku pomoć u procesu razvoja te utjecati na stvaranje optimalnih uvjeta u kojima se maksimalno mogu razviti njegovi potencijali (Jurčević Lozančić, 2016).

Kroz procese promišljanja o novim slikama djece utječe se na razumijevanje konteksta razvoja te proširenje spoznaja koje se povezuju s djetetom i djetinjstvom. Također, vrlo važno je za istaknuti kako su se prve naznake novih slika o djeci počele pojavljivati kroz dugu pedagoški baštinu (Rousseau, Montessori, cjelokupna grana humanističke pedagogije) kroz koji se dijete promatralo kao jedan od subjekata vlastitog razvoja. U suvremenom dobu dominiraju slike o djeci koje ih prikazuju kao aktivna i kompetentna bića koja se na vrlo jedinstven način uključuju u sve socijalne aspekte djelovanja (Bašić, 2011). Ključno je za napomenuti i kako je odrastanje djece u suvremenom svijetu popraćeno i visoko razvijenom tehnologijom koja potiče vrlo brzu razmjenu dostupnih informacija i njihovu učestalu promjenu. Ovakav način života svakako ostavlja značajan trag kada je u pitanju samo dijete, ali i procesi njegova odrastanja koji se pritom smatraju vrlo kompleksnim i intenzivnim u usporedbi s prethodnim generacijama (Jurčević Lozančić, 2016). U ovom smislu vrlo je opravdano istaknuti činjenicu da sve dok društvo u ekonomskom, gospodarskom i političkom aspektu utječe na stvaranje i primjenu novih formi života, u području

pedagogije će se osmišljavati i primjenjivati prikladni načini odgoja djeteta (Pintar, 2020).

2.2. Urbanost i komercijalizacija djetinjstva

Vrlo često se ističe kako se djetinjstvo u suvremenom kontekstu ne podudara sa sjećanjem na djetinjstvo generacija koje su sad već odrasle i koje su tijekom razdoblja svog djetinjstva prikupljale značajan broj iskustava tijekom boravka na otvorenom i u prirodi. Kada je riječ o ruralnim područjima i dalje se spominje prirodni ambijent, međutim u urbanim asfaltiranim prostorima u tom smislu je moguće istaknuti samo parkove i dječje igrališta. Sama kultura suvremenog života zahtijeva da se ostvari sve veća zaštita djece, te je iz tog razloga nužno da se raspoloživa igrališta prilagode razinama osjetljivosti djece. U ovakvim okruženjima postoji značajno manja mogućnost da će se dijete ozlijediti, stoga se na takav način samo dodatno podupire krhkost i nježnost svakog djeteta. Štoviše, različita istraživanja rezultirala su činjenicom da se dječja kreativna igra i sudjelovanje djece u istoj u posljednjem desetljeću smanjilo za drastičnih 80%. Uz navedeno, vrlo je važno istaknuti i potrošačku kulturu koja sa sobom donosi ogromne količine nagomilanih igračaka koje okupiraju individualnost djeteta, a pritom ne potiču osjećaje kao što je zajedništvo, procesi igre te emotivno prožimanje (Zloković, 2014).

Može se istaknuti kako je suvremeno djetinjstvo postalo predodređenim različitim vanjskim utjecajima. U tom kontekstu spominju se procesi komercijalizacije, ali i manipulacije djetinjstvom. Primjerice, iz konteksta marketinga, djeca se smatraju jednim od najprofitabilnijih skupina u reklamno potrošačkoj industriji. Također, proces komercijalizacije djetinjstva utjecao je na preoblikovanje industrije igračaka i to na način da ista udovoljava komercijaliziranim željama djeteta. Utjecaj komercijalnih medija doveo je do drastične izmjene u načinima igre, ali i ponašanja djece i to na način da je kreativna igra vrlo zapostavljena kao i njezin

značaj, ali i razvoj kritičkog mišljenja te socijalni kontakti. Globalni marketing u tom kontekstu se orijentira prema što većim razinama dječje potrošnje i nekritičnog prihvaćanja svega što im se nudi. Kako bi se moglo spriječiti ove negativne utjecaje na djecu i dječji razvoj u suvremenom svijetu nužno je poticati uspostavljanje partnerstva roditelja i odgojno – obrazovnih institucija (Bilić, 2020).

3. KONCEPT UČENJA I IGRE NA OTVORENOM

3.1. Razvoj koncepta učenja i igre na otvorenom

Ključni faktor optimalnog rasta i razvoja svakog djeteta od davnina se očituje kao boravak i aktivnosti na otvorenom prostoru. Kod svakog djeteta postoji prirodna neutaživa želja za igrom na otvorenom prostoru i u prirodi, kako bi se istom omogućilo da istražuje prostor i okruženje koristeći se svim svojim osjetilima. Zabilježen je značajan broj prednosti koje donosi igra na otvorenom, a pritom se misli na spontanu, slobodnu igru koje dijete bira i potiče sukladno svojim trenutnim interesima, sposobnostima i mogućnostima. Razvoj svake tjelesne vještine i sposobnosti smatra se prirodnom posljedicom koja nastaje kao rezultat nesputanih oblika gibanja te kretnji koje se izvode u otvorenom okruženju. Spontanu igru na otvorenim prostorima djeca odabiru samostalno, te pritom nije potrebno poučavati ili motivirati dijete. Proces učenja u ovom slučaju se događa spontano, a podržava se pomoću urođenog aktivno istraživačkog stava djeteta koje u procesu proučavanje sebe, vlastitog tijela, okruženja i materijala unutar istoga uživa u procesu spoznaje novih pojmova i njihovih međusobnih odnosa. Upravo ta samoorganizirani aktivni i iskustveni oblik učenja ima značajan broj višestrukih vrijednosti kada je u pitanju cjelovitost dječjeg razvoja, a ne postoji bolja mogućnost razvoja nego što je to kroz spontane igre na otvorenom (Benito, Dias, 2017).

Unutar odgojno – obrazovnog procesa i to kada je u pitanju rani i predškolski odgoj igre na otvorenom trebaju imati vrlo važne uloge, posebno iz razloga što nude mogućnosti učenja kada su u pitanju sva dječja razvojna područja (tjelesno, socio-emocionalno te intelektualno). Osim toga, igra u vanjskom prostoru omogućava djeci značajno veći stupanj slobode kretanja, a samim time i veće stupnjeve razvoja motoričkih sposobnosti i znanja nego što je tu slučaj sa igrom u zatvorenim prostorima. U suvremenom svijetu, potaknuti procesom globalizacije, širenja tehnologije te rasta gradova mogućnosti za provođenje ovih oblika igre vrlo male. Porast kulture straha od moguće nesreće koja se može

dogoditi djetetu utječe i na stavove roditelja, ali i stručnjaka a odnosi se na igru na otvorenom. Na ovakav način potiče se držanje djece u zatvorenim prostorima te ih se zaokuplja strukturiranim aktivnostima koje kontroliraju odrasle osobe (Katavić, 2019).

3.2. Učenje i igra unutar prirodnog okruženja

Gotovo svakom djetetu najljepše uspomene iz razdoblja djetinjstva povezane su sa spontanim slobodnim igrama. Prakticiranje slobodne tjelesne aktivnosti kod djece budi dječji potencijal koji se koristi u procesima spoznaje i učenja. Tjelesni pokreti i emocionalna sigurnost koji se pritom razvijaju imaju značajan utjecaj u stvaranju mreža živčanih stanica. U ranim godinama svog života svako dijete ima priliku upoznati svoje okruženje i to zahvaljujući percepciji i osjetima koji djeluju unutar dinamičkog međudnosa koji još uključuje motoriku i pokrete. Također, u tom kontekstu stjecanje znanja i spoznaja koje se odnosi na djetetovo okruženje istovremeno može biti igra i izazov. Svaki novi dan koji se boravi u prirodi smatra se izazovnim, posebnim i drugačijim. Dijete je prilikom istraživanja vođeno vlastitom znatiželjom te je izrazito aktivno u traženju objašnjenja za nastanak promjena u prirodi i svijetu koji ga okružuje te na takav način potiče razvoj vlastite kreativnosti, utječe na ostvarivanje vlastitog potencijala te potiče procese učenja. Svaka nova pojava u okruženju izrazito privlači dječju pozornost. Svako otkriće uvijek je ugodno i prati ga osjećaj divljenja i zadovoljstva što je ujedno i snažan motivator svakom djetetu u procesima nastavka istraživanja (Jurčević Lozančić, 2016).

Kada je riječ o predškolskim ustanovama, postojanje unutarnjeg i vanjskog prostora za igru nužno se mora smatrati jednako važnim kada je u pitanju okruženje za poticanje učenja. Aktivnosti koje se provode s djecom na otvorenom mogu se prakticirati unutar vrtićkih dvorišta ili u njegovom okruženju, odnosno u šumama, parkovima, igralištima ili na plažama. Prilikom boravke u poticajnom

okruženju svako dijete se potiče na stvaranje pozitivne slike o sebi, razvijanje pozitivnih osobina ličnosti i socijalnih vještina, te ostvaruju prava na odabir aktivnosti i preuzimanje inicijativa, ali i na razvoj uloga aktivnih građana. U okruženjima koja su poticajna za procese učenja jasno je naglašena i uloga odgojitelja (Marić, Peić, 2017). Međutim, nije dovoljno isključivo ograničenje na stvaranje poticajnog okruženja za djecu unutar vrtića, već je isto potrebno učiniti i u prostorima izvan njega. Da bi došlo do igre, potrebno je stvoriti okruženje koje će djecu poticati na igru, a u predškolskim ustanovama svaki odgojitelj nužno treba posjedovati sve kompetencije za kvalitetno planiranje koje se povezuje s vanjskim prostorom te poticanjem različitih igara kod djece. Važno je naglasiti i da dijete može provoditi vrijeme na otvorenom a da pritom ne povećava razinu svojih tjelesnih aktivnosti. Prema tome u okviru igre na otvorenom trebalo bi se razmišljati kao o prilikama za motiviranje djece na vježbanje. Poticanje primjene kineziološkog sadržaja kod djece utječe na razvoj dodatnih znanja i vještina, a pritom je vrlo važna i priprema za izvođenje aktivnosti, odnosno teorijska, metodička i organizacijska priprema (Findak, 1995).

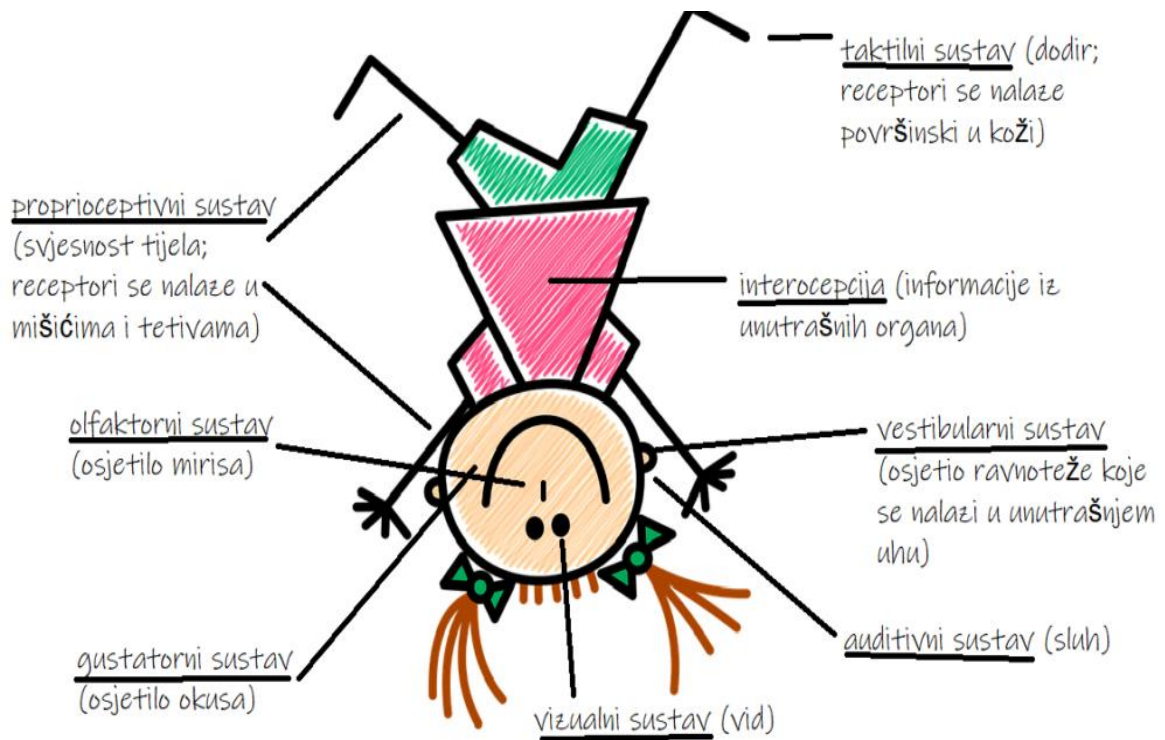
Hansen Sandseter i sur. (2022) kroz svoj rad ističu kako su funkcionalne i fizički aktivne igre među najčešćim vrstama igre kod djece predškolskog uzrasta u vanjskom prostoru te postojanje dobro opremljenih igrališta i drugih vanjskih prostora na kojima djeca borave utječe na povećanje njihove fizičke aktivnosti, a što se dokazuje i istraživanjem čiji su rezultati pokazali kako se kod djece u većem broju slučajeva prakticira funkcionalna igra na otvorenom prostoru (36% slučajeva) u odnosu na zatvorene prostore (10% slučajeva). Korištenje prirodnih neravnih, travnatih ili kamenitih površina uglavnom se primjenjuje kod grubih motoričkih aktivnosti, kao što je penjanje po drveću, prevrtanje i valjanje, traženje balansa, klizanje na padinama i slično. Ove aktivnosti smatraju se vrlo izazovnim za dijete i potiču ga na kretanje.

3.3. Razvoj senzorne integracije i paradigme avanturističkog iskustva

Ayres (2002) u svom radu navodi kako je poticanje senzomotoričkog razvoja jedan od preduvjeta za procese usvajanja i razvoja kognitivnih funkcija više razine, dok boravak na otvorenom predstavlja jedan od oblika poticajne okoline za njihov razvoj. Kada je riječ o senzornim sustavima u iste se uključuju:

- vestibularni sustavi (ravnoteža, kretanje),
- proprioceptivni sustavi (mišići i zglobovi),
- vizualni sustavi,
- olfaktivni sustavi,
- auditivni sustavi,
- taktilni sustavi
- gustativni sustavi.

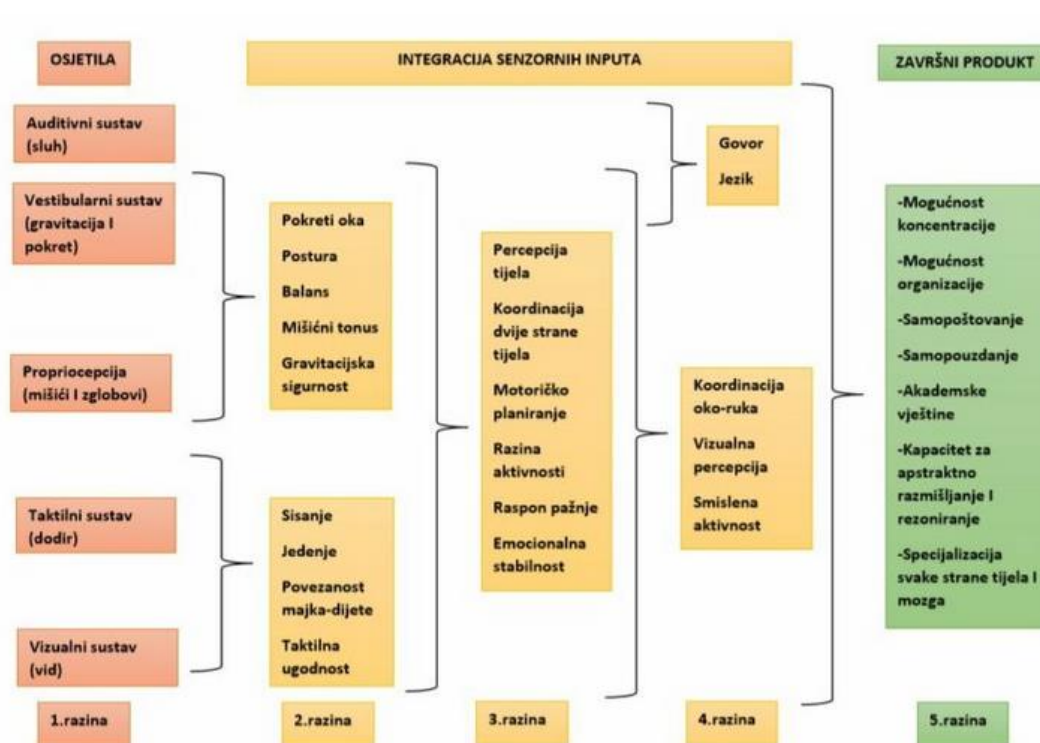
Pravilnom integracijom spomenutih sustava osigurava se djeci, ali i odraslim osobama, da na adekvatan način izvode svakodnevne zadatke. Kroz boravak na otvorenom moguće je koristiti značajan broj prirodnih materijala kao što su kamenčići, lišće i grančice koje se kod djece uglavnom koriste kao poticaju za osmišljavanje i provođenje igara i aktivnosti. Kroz procese manipulacije takvim materijalima utječe se na razvoj fine motorike.

Slika 1. Senzorni sustav djeteta
Izvor: Radna terapija, 2020.

Senzorna integracija podrazumijeva organizaciju osjeta za korištenje. Naime, kroz osjete ostvaruje se određen broj informacija koje se tiču fizičkog stanja ljudskog tijela, ali i okruženja unutar kojega se boravi. U svakom trenutku u ljudski mozak pristiže neizmjereno mnogo prikupljenih senzorskih informacija, i to ne samo onih koje su zapažene očima i ušima, već su prikupljene svakim dijelom tijela. Svakom su čovjeku najpoznatiji osnovni osjeti kao što je vid, sluh, njuh, okus i dodir, međutim tijelo raspolaže i obrađuje i značajan broj informacija koje mu dolaze iz drugih osjeta. U tom smislu ističe se proprioceptivni sustav ljudskog tijela koji sudjeluje u osvještavanju udova i njihovoj koordinaciji unutar prostora. U prvom sustavu obrađuju se osjeti koji u ljudski organizam dolaze kroz zglobove i mišiće. Kroz igru na otvorenom, u tom smislu, razvija se propriocepcija i to uvijek u slučajevima kada dijete izvodi određene radnje, primjerice kopa lopatom, grablja, penje se na drveće, nosi kantu s vodom, gradi utvrde i slično. Drugi sustav koji je od značajnog utjecaja na potpuni razvoj djeteta je takozvani vestibularni sustav unutar kojega djeluje centar za emocije te dolazi do

organizacije svih osjetila. Korištenjem ovog sustava mozak upravlja pažnjom. Da je to slučaj potvrđuju i potrebe djeteta primjerice za vrtnjom oko vlastite osi ili penjanjem po stablu. Kroz promatranje djeteta u spomenutim aktivnostima vrlo je jednostavno za zamijetiti da ih vrlo često prekidaju izjave odraslih osoba kao što je „Nemoj se vrtjeti, zavrtjet će ti se u glavi“ ili „Nije sigurno da se penješ na stablo, možeš se ozlijediti“. U takvim slučajevima dijete razvija sve veću nesigurnost, stoga im je potrebno osigurati veći broj mogućnosti za organizaciju osjetila. Od ključne je važnosti da se tijelo stavlja u određene položaje, odnosno da se kotrlja, vrti oko vlastite osi, kreće se naprijed i natrag, a sve to kako bi dijete bilo u mogućnosti razvijati sve svoje osjetne sustave, pa tako i vestibularni. Razvoj ovog sustava utječe i na razvoj prostorne svijesti, pažnje, vizualnih vještina kao što su čitanje i pisanje, emocionalnu regulaciju te regulaciju aktivnosti (Hanscom, 2018).

Slika 2. Senzorno integrativni proces
Izvor: Radna terapija, 2020.

Osjećaji slobode i avanture ključni su dijelovi u sretnom djetinjstvu. Iako je avanturističko iskustvo u kontekstu igre na otvorenom vrlo ozbiljno ugroženo, od ključne je važnosti osiguravanje prilika da ih suvremeno dijete stječe i razvija. Za svako dijete je moguće osigurati sretno djetinjstvo i to na način da se djetetu pružaju prilike za učenjem kroz njihova vlastita iskustva. Poticaji koji dolaze iz prirodnog okruženja, a tiču se učenja i istraživanja su mnogobrojni, a isto se uglavnom odnosi na situacije koje utječu na pobuđivanje radoznalosti, efekta iznenađenja te aktivnog otkrivanja kod djeteta (Jurčević Lozančić, Vuić, 2022).

Aktivne i uzbudljive igre mogu pomoći djetetu da se osjeća moćno i kompetentno, a također isto doprinosi poticanju zajedničkog prijateljstva i socijalne kohezije. Kroz igru svako dijete pokušava preuzeti kontrolu nad svojim životom te međusobno dijeliti takve osjećaje kontrole, ali isto tako razvijaju i odgovornost. Igra na otvorenom koja podrazumijeva i elemente rizika i avanturizma ima vrlo velik značaj za dijete jer potiče razvijanje kreativnosti i mašte te doprinosi razvoju djeteta sa svih stajališta. Sukladno suvremenoj paradigmi odgojitelji imaju izrazito važne uloge kada je riječ o osmišljavanju uvjeta kroz koje se potiču spomenute karakteristike avanturističke igre na otvorenom (Maleš, 2011).

4. IGRE U FUNKCIJI RAZVOJA KOMPETENCIJA PREDŠKOLSKOG DJETETA

4.1. Kognitivni razvoj djeteta

Svaka osoba ima osnovne nagonske potrebe za aktivnošću. Takav osjećaj predstavlja unutarnju životnu snagu te nagonsku društvenost koju na sve načine nastoji izraziti u zajednicama te u harmoniji s najbližim krugom ljudi (Andrijašević, 2000).

Dječja se igra smatra zabavnom, slobodnom i najvažnijom aktivnosti djeteta tijekom ranog djetinjstva te pokretačem cjelokupnog razvoja kod djeteta. Postoji značajan broj dobrobiti koje dijete ostvaruje kroz slobodnu igru, a zabava i užitak koji se javljaju tijekom slobodne igre neprocjenjivi su kada je u pitanju dječje zdravlje i psiho-motorički razvoj. Slobodna igra svakog djeteta temelji se na razvoju sposobnosti i osobnosti svakog djeteta te mu, sukladno tomu, osigurava mogućnost cjelovitog razvoja te mu pruža poticaj da istražuje vlastitu okolinu prema vlastitim trenutnim sposobnostima. Uz pomoć igre kod djece se proigrava i njihovu unutarnji svijet te se isti u potpunosti prilagođava njihovim željama i potrebama. Osnovna karakteristika dječje igre upućuje na činjenicu kako ne postoji određen cilj igre, već je njezin smisao izražen samim činom igranja, a kroz istu se stječu i različita životna iskustva te potiče proces učenja i to više nego sve druge aktivnosti koje se potiču u ranom djetinjstvu. Kroz procese igre djeca se samoostvaruju, izražavaju i potvrđuju, savladavaju probleme i prorađuju vlastite doživljaje, ali se i misaono razvijaju i emocionalno oslobađaju, socijalno sazrijevaju te napreduju (Rajić i Petrović- Sočo, 2015).

Igra se smatra izuzetno važnom za procese socijalizacije koji se događaju u ranom djetinjstvu, ali se ništa manje vrijednom ne smatra ni igra koja je samostalna i fokusirana, prvenstveno iz razloga jer se proces učenja može dogoditi i kroz vlastito iskustvo ili kroz suradnju s drugima. Igra pretvara dijete u aktivnog graditelja u vlastitom razvoju, dok pritom odrasle osobe podupiru i

pomažu djetetu u procesima koji potiču ostvarivanje cjelovitog rasta i razvoja (Miljak, 2009). Svako dijete kroz igru i bavljenje fizičkim aktivnostima zadovoljava neke od svojih osnovnih životnih potreba, tu se posebno ističe potreba za moći i slobodom koje dolaze do izražaja tijekom slobodnih i spontanih igara u kojima dijete samo odlučuje koji će biti tijek i trajanje igre. Također, tijekom zajedničke igre zadovoljavaju se i druge potrebe kao što je potreba za pripadanjem, a na takav način dolazi i do razvoja socioemocionalnih kompetencija te osjećaji pripadnosti zajednici. U konačnici, važno je istaknuti kako je potreba za zabavom osnovni motiv koji dijete pokreće na igru, što ujedno predstavlja i smisao i svrhu same igre (Andrijašević, 2000).

U pogledu dječjeg razvoja, značaj igre je neupitan, a svakako je važno istaknuti kako ne postoji posebna teorija koja istražuje isključivo dječju igru, već je ista sastavnica značajnog broja teorijskih pravaca kao što je teorija ličnosti, teorija kognitivnog razvoja djeteta, socijalna teorija učenja, etološka teorija i druge. Svaki oblik proučavanja ljudskog razvoja nije moguć bez uključenja perioda ranog djetinjstva, pa tako i dječje igre koja je njegova vrlo bitna sastavnica. Iako se naočigled može istaknuti kako je dječja igra samo jedna od zabavnih dječjih aktivnosti, ona predstavlja i nezaobilazne temelje u razvoju svih pojedinaca (Marić, 2023).

U posljednjim desetljećima došlo je do velikih i značajnih promjena koje se tiču poimanja djeteta, djetinjstva, ali i dječje igre. Osnovna je promjena negativnog stava koji dijete promatra kao maleno i nesposobno u pozitivan koji dijete smatra sposobnim i kompetentnim bićem te kroz promatranje djeteta kao jednog od subjekata vlastitog razvoja koje je sposobno samostalno istraživati i odabirati aktivnosti koje su mu od interesa i iz kojih maksimalno uči. Dječju se igru odavno karakterizira kao jedan od ključnih aspekata dječje socijalizacije, ali i kroz aspekt cjelovitog razvoja djeteta osnovna svrhovitog učenja za svako dijete razvija se kroz igru, istraživanja, manipulaciju različitim predmetima u koje se dijete aktivno uključuje, a isto se smatra aktivnostima za nadogradnju postojećeg znanja. Svaki oblik spontanih aktivnosti koje dijete izvodi igrajući se rezultira novim i za dijete važnim spoznajama te davanjem smisla predmetima i pojavama koje ga okružuju (Valjan Vukić, 2012).

Moguće je razlikovati nekoliko vrsta kognitivnih procesa koji se događaju tijekom igre, a koji uključuju organizaciju, divergenciju mišljenja, simbolizam te fantaziju. Organizacija se manifestira kroz učenje redoslijeda, primjerice prepričavanje događaja po redu te sposobnost uočavanja uzorka i posljedica koje izazivaju različite aktivnosti tijekom igre. Divergentno mišljenje smatra se procesom kroz koji dijete uči generiranje različitih ideja odnosno pronalaženje većeg broja ideja i rješenja određenih izazova ili problema. Upravo su poticanje i razvoj divergentnog mišljenja presudni u procesu razvoja kreativnosti koja se u suvremenom svijetu sve više nastoji potaknuti, posebno zbog pretpostavke kako će ista biti presudna u budućnosti djece i to posebno iz razloga što ih ista potiče na izgradnju odnosa između postojeće ideje ili znanja te traženja novih. Simbolizam se kroz dječju igru očituje kao proces koji uključuje transformaciju ili redefiniciju objekata ili igračaka iz dječjeg okruženja. U procesima fantazije djeca zamišljaju događaje, mijenjaju svoju ulogu te utječu na razvoj mašte i imaginacije (Klarin, 2017). Zato Kadum (2019: 95) navodi da je „divergentno mišljenje u osnovi svakog stvaralačkog mišljenja i postupka.“

4.2. Učenje kroz igru

Pod procesima učenja podrazumijeva se stjecanje iskustva te usvajanje novih znanja, a ove proces usmjerava obrazovanje, ali ovisi i o naporima koje u njega ulažu pojedinci. Učenje se također smatra vrlo složenim procesom koji uključuje i fizičku i psihičku stranu ljudskog života. Proces učenja započinje tijekom prenatalnog perioda i vrlo je važan u životu svakog pojedinca. Rezultati učenja su promjene u ponašanjima pojedinca koje se javljaju kao posljedica usvajanja novih spoznaja i znanja. U najranijoj dobi dijete prvo uči s osjetilnog, motoričkog, emocionalnog i govornog aspekta, a potom dolazi i spoznajno područje (Selimović, Karić, 2011).

Kada je u pitanju igra na otvorenom ista podrazumijeva procese stjecanja znanja koja obuhvaćaju različita područja, a ujedno predstavljaju i glavne izvore životnog iskustva. Od ključne je važnosti također da okruženja u kojima djeca borave budu

poticajna i bogata. Ovaj oblik okruženja najjednostavnije se osigurava na otvorenim prostorima, u prirodi, prvenstveno iz razloga što je isto stalno dostupno i raspoloživo svima. Kada je u pitanju učenje kroz igru koja se odvija na otvorenom prostoru isto za djecu predstavlja mogućnost izravnog i neizravnog jačanja vještina, ali i izgradnju stava, ponašanja i znanja (Krmelj, 2022). Zato Karačić i sur.(2024) ističu da promatrajući dječju igru uviđa se značajna ulogu u razvoju djeteta. Za djecu je igra nužnost i prirodan način učenja prelazeći iz stvarnog svijeta u svijet mašte. Djeca kroz igru otkrivaju svijet oko sebe i tako uče o sebi i svojoj okolini.

Tijekom igre na otvorenim prostorima djetetu je omogućeno da uči kroz iskustvo te da se kognitivno razvija uz pomoć vlastitih osjetila. Razvoj osjetila vida tijekom igre na otvorenom prostoru odvija se zahvaljujući primjećivanju novih i drugačijih oblika, materijala ili boja i to kroz prirodne materijale u obliku biljki, tla, vode, pijeska i slično. Poticanje djece na igru u zemlji ili pijesku, eksperimente s vodom, prikupljanje prirodnih materijala, sortiranje i klasifikaciju istih te njihovo stavljanje u međudnos utječe na stvaranje kvalitetnih pretpostavki za kasnije akademsko učenje (Požgaj, 2015).

Djetetovo se učenje smatra rezultatom interakcije djece i njihova okruženja te procesa stjecanja iskustva. Međutim, svako dijete uči i razvija se na drugačije načine te ga kao takvog treba i prihvatiti te mu osigurati i poticajno okruženje unutar kojega može izravno utjecati na razvoj vlastitog potencijala, neometano učiti i djelovati. U svom radu Malašić (2015) ističe kako je od ključne važnosti da se u procesu konstrukcije prostora i okruženja za dijete vrlo važno osvrnuti na njegovu sliku i načine na koje dijete doživljava okruženja u kojima boravi. Pritom, predškolske ustanove smatraju se mjestima poticanja cjelovitog razvoja djeteta te prostorima koji djetetu osiguravaju materijal i prostor unutar kojega se mogu zadovoljiti sve njegove potrebe, procesi istraživanja i učenja.

4.3. Igra i učenje na otvorenom kao poticaj cjelovitog razvoja djeteta

Djeca su uvijek u potrazi za igrama pomoću kojih otkrivaju, stvaraju i sudjeluju, traže slobodu i izazove, ali i razvijaju visoke razine osjetilne koncentracije, te traže drugu djecu i prirodno okruženje. Također, ističe se i kako dječja igra na otvorenim prostorima ima veliku važnost kada je u pitanju povećanje tjelesne aktivnosti, a koja povratno ostvaruje značajan broj pozitivnih učinaka kada je u pitanju mentalno zdravlje i kvaliteta života, razvoj kognitivnih i socijalnih kompetencija te uspješnost prilagodbe kada je u pitanju novo okruženje (Jurčević Lozančić, Vuić, 2022).

Ako se u obzir uzme zdravstveni aspekt boravka djeteta na otvorenom prostoru isti je vrlo bitan. Za vrijeme boravka na otvorenom prostoru dijete je izloženo i sunčevoj svjetlosti od čega ima značajne koristi. Također, dijete koje većinu vremena provodi na otvorenom prostoru ima značajno manju vjerojatnost za nastanak poremećaja vida (kratkovidnost), povećava im se sposobnost koncentracije te imaju zdraviji ciklus spavanja i budnosti. Osim navedenog ističe se i kako djeca koja su dovoljno izložena sunčevoj svjetlosti imaju i dovoljne količine vitamina D, što sa sobom nosi i značajan broj zdravstvenih dobrobiti, kao što je rast i razvoj mišića i kostiju (Marić, 2023).

Kretanje djeteta na otvorenim prostorima utječe na smanjenje učestalosti pojave respiratorne infekcije, utječe na ubrzavanje disanja, povećanje vitalnog kapaciteta pluća, ubrzanje krvotoka te dolazi do ojačanja imunološkog sustava (Lukić, 2020). Dijete koje se uglavnom igra na otvorenom prostoru ima značajno manje vjerojatnosti za razvoj zdravstvenih problema povezanih s tjelesnom težinom prvenstveno iz razloga što se mišićno angažiraju. Upravo se prevencija prekomjerne tjelesne težine i pretilosti temelji na stvaranju pozitivnih navika koje se povezuju sa slobodnim vremenom na otvorenom prostoru i to kroz aktivnu igru s ciljem minimalizacije vremena koje se provodi u sjedilačkim aktivnostima, a posebno onima koje uključuju i ekrane. Svakako, vrijeme koje djeca provode pred ekranima svakako premašuje preporuke koje daju stručnjaci te kategorizira djecu

u razvojno rizične skupine, stoga se impliciraju potrebe za provođenjem edukacija, prevencije i rane intervencije još od razdoblja vrtićke dječje dobi (Valjan Vukić, 2022).

Hrvatska se smatra jednom od vodećih svjetskih zemalja kada je u pitanju udio pretilih i djece s prekomjernom tjelesnom težinom. Prema podacima hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (2024) u organiziranim tjelesnim aktivnostima oko 59% djece provodi manje od tri sata tjedno, dok u slobodnoj igri na otvorenim prostorima 9,1% djece provodi više od 1 sat dnevno ravnim danom, dok je vikendom taj postotak 2,5%.

Kada se nalaze na otvorenim prostorima kod djece se javljaju potrebe za vježbanjem i razvojem bazičnih motoričkih sposobnosti kao što je koordinacija, agilnost, ravnoteža, preciznost i fleksibilnost. Dijete koje se potiče da samostalno istražuje okruženje na otvorenom području neće se ustručavati staviti svoje sposobnosti na kušnju i tako razvijati neke nove vještine pokušavanjem i pogreškama. Također, uspostavljanje pozitivnog odnosa s tjelesnom aktivnosti u ranom djetinjstvu stvara navike prema održavanju aktivnog načina života i nakon odrastanja (Marić, 2023).

Ukoliko su dječje potrebe za igrom nezadovoljene, nepotpune i nekvalitetne mogu se negativno odraziti na psiho-fizički razvoj djeteta, ali i na emocionalnu i socijalnu komponentu njegova rasta i razvoja (Stevanović, 2003). Tijekom djetinjstva događa se da se da igra skupa s radom i učenjem postaje jedno. Prema tome, zadaci koje dijete ispunjava u igri poticati će njegovu motivaciju, te neće djelovati nametnuto niti će izazivati frustraciju i nezadovoljstvo kod djeteta. Takav oblik motivacije koji nalikuje igri u značajnom broju slučajeva daje mnogo veće odgojne efekte od bilo koje druge metode i strategije koja se koristi prilikom rada s djecom predškolske dobi (Stevanović, 2003).

5. CILJ I SVRHA RADA

Cilj ovog rada bio je istražiti utjecaj učenja igre na otvorenom, na jačanje kompetencija djece predškolske dobi. Također cilj rada je analizirati koncept suvremenog djetinjstva te njegov utjecaj na igru i učenje na otvorenom, kao i ulogu odgojitelja i ustanove za rani i predškolski odgoj u organizaciji igre i aktivnosti na otvorenom.

Svrha ovog rada je prikazati sve osnovne pojmove koji se povezuju s igrom i učenjem na otvorenom i njihov utjecaj na jačanje kompetencija predškolske djece.

6. MATERIJAL I METODE

Istraživanje je provedeno putem on-line upitnika koji je kreiran u obliku Google Forms obrasca pomoću kojega su se ispitivali mišljenja i stavovi odgojitelja o učenju i igri na otvorenom u svrhu jačanja kompetencija djece predškolske dobi. Upitnik se sastoji od dva dijela. Prvi dio ispituje sociodemografska obilježja ispitanika i sastoji se od ukupno 7 pitanja. Drugi dio upitnika sadrži tvrdnje pomoću kojih se ispituju mišljenja i stavovi i broji 19 pitanja.

Sudjelovanje u istraživanju je bilo anonimno i dobrovoljno. U istraživanju je sudjelovao 141 ispitanik.

7. RADIONICA S DJECOM NA OTVORENOM

U organizaciji odgojitelja gotovo svakodnevno se s djecom izvode aktivnosti na otvorenom prostoru te se djecu potiče na igru i sudjelovanje u aktivnostima. Upoznavanje okruženja, prirode, prirodnih materijala i svijeta koji ih okružuje odvija se kroz osmišljene radionice, kao što je „Jesenska potraga“. Kroz spomenutu radionicu s djecom na otvorenom prostoru osmišljen je cjeloviti program koji uključuje istraživanje i prikupljanje prirodnih materijala, upoznavanje prostora koji ih okružuje kroz različite biljke i predmete koji se mogu naći u prirodi, a potom izrada korisnih predmeta koristeći se prikupljenim materijalima.

Osnovni cilj provođenja ove radionice u otvorenom prostoru je upoznavanje djece s prirodom koja ih okružuje te poticanje na igru i učenje koji uključuju prirodne materijale, koji ne moraju isključivo biti predmet igre ili sakupljanja već se mogu koristiti u samostalnoj izradi različitih, praktično korisnik, predmeta.

Za potrebe izvođenja aktivnosti izrađena je lista predmeta i biljaka koje su djeca tražila u prirodi, a karakteristične su za godišnje doba u kojemu se ista provodila.

Jesenska potraga

Slika 3. Prikaz radnog listića za izvođenje radionice "Jesenska potraga"
Izvor: izradila autorica

Na samom početku radionice djeca su izvedena na otvoreni prostor gdje im je podijeljen radni listić te su im odgojiteljice objasnile kako jesen godišnje doba u kojemu se u prirodi mogu naći karakteristični predmeti i biljke, a kako se isti nalaze na listi za potragu.

Slika 4. Okruženje u kojemu je provedena radionica
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Nakon objašnjavanja aktivnosti koje će se provoditi djeca su prionula u potragu. Svakako je potrebno istaknuti kako je „Jesenska potraga“ za djecu bila aktivnost u kakvoj do sada nisu sudjelovala, stoga pokazala veliko zanimanje.

Slika 5. Sudjelovanje u prikupljanju
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Slika 6. Sudjelovanje u potrazi
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

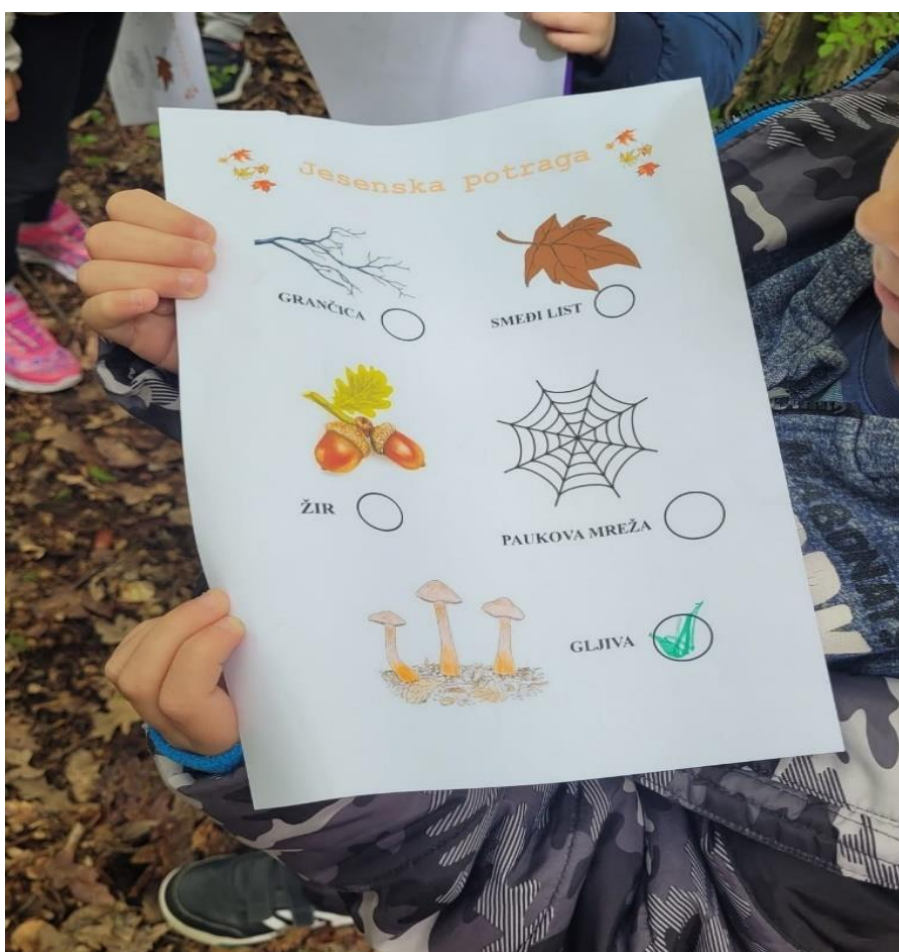
Slika 7. Prikupljanje drvenih grančica
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Slika 8. Prikupljanje smeđeg lišća
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

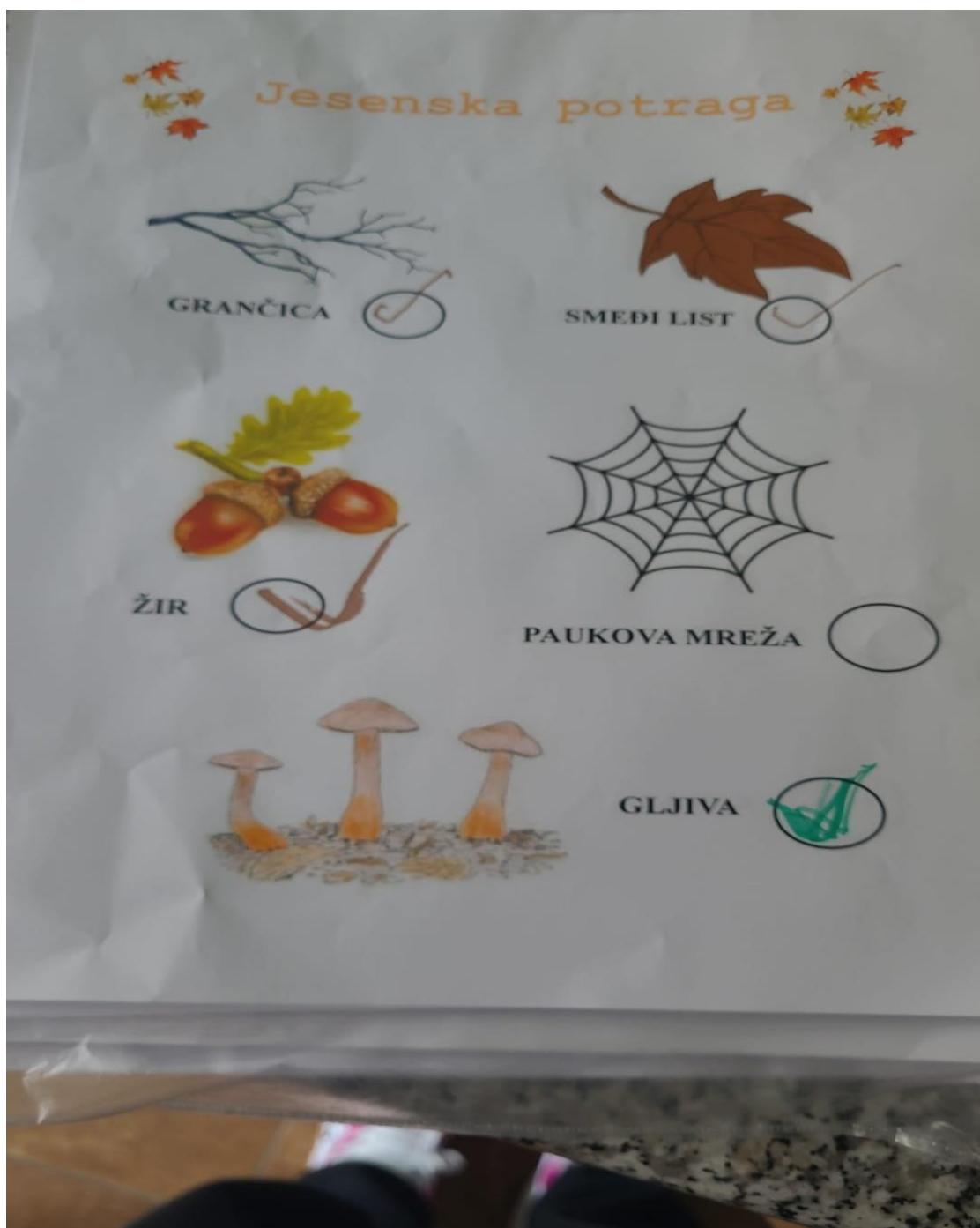
Slika 9. Pronalazak paukove mreže
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

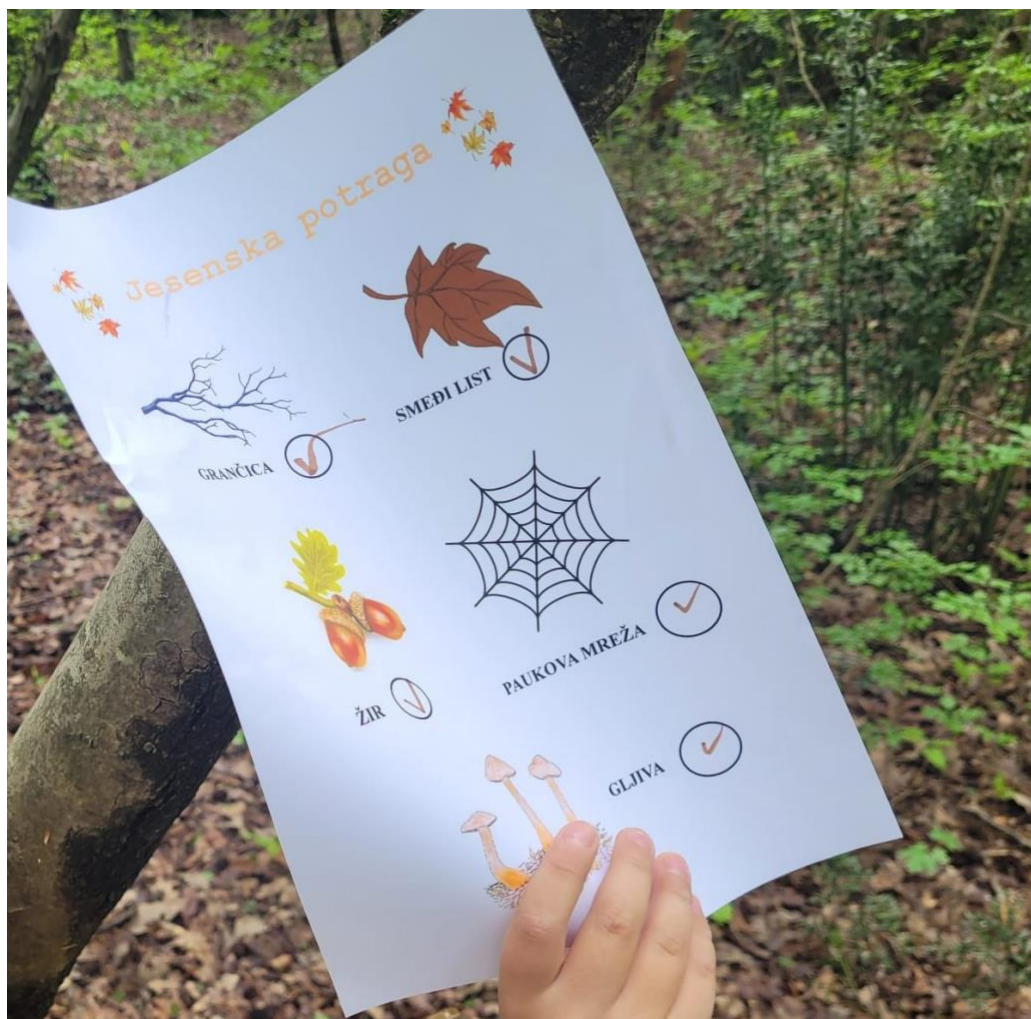
Slika 10. Pronalazak gljive
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Slika 11. Prikupljanje žira
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Slika 12. Prikaz ispunjenog radnog listića
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Slika 13. Prikaz uspješno završene potrage
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Nakon povratka u zatvoreni prostor u kojemu uobičajeno boravi odgojna skupina zajedno s djecom podijeljeni su dojmovi prikupljanja materijala te je razrađena ideja o izradi korisnih predmeta od prikupljenih žireva. Prikupljeni žirevi iskorišteni su u nastavku radionice koji je uključivao izradu posude za spremanje drvenih olovki.

Slika 14. Sudjelovanje u izradi posude od žireva
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

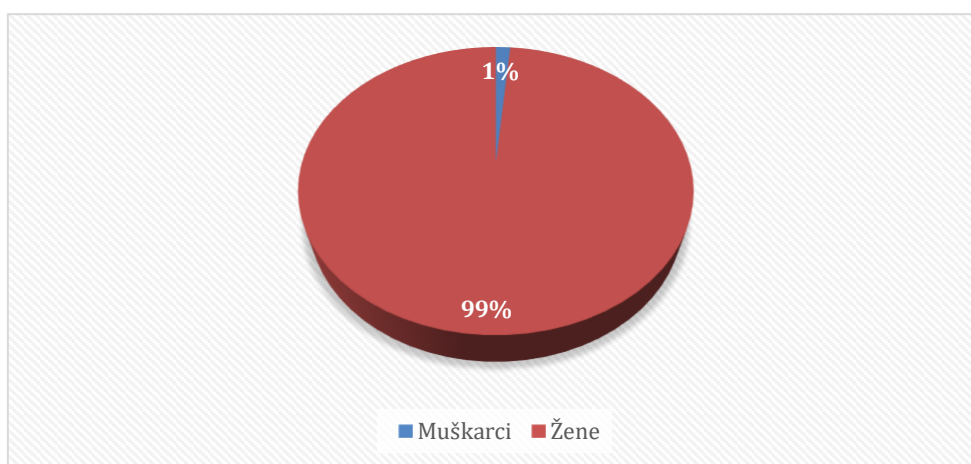
Slika 15. Prikaz korištenja izrađene posude za drvene olovke
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

Slika 16. Izrađena posuda za drvene olovke od žireva
Izvor: iz privatne arhive autorice rada

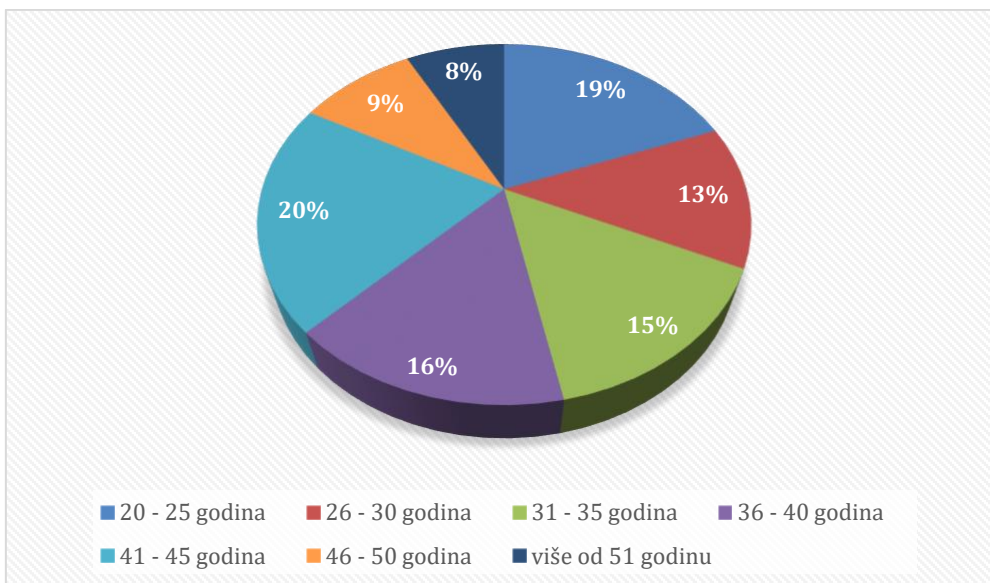
8. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U istraživanju je sudjelovao 141 ispitanik, od toga najveći dio čine žene (n= 139, 99%) u odnosu na muškarce (n=2, 1%) (Grafikon 1).

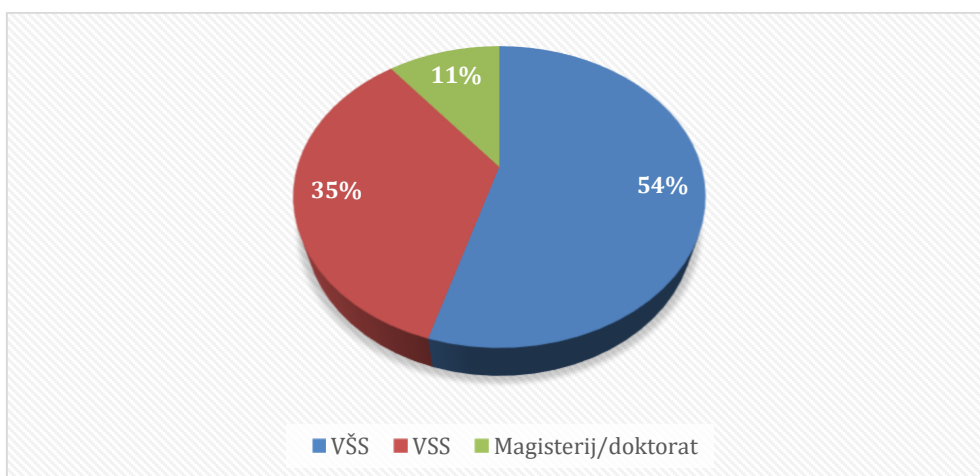
Grafikon 1. Ispitanici prema spolu

Prema dobi, ispitanici su podijeljeni u nekoliko dobrih skupina. Dobnoj skupini od 20 do 25 godina pripada 27 ispitanika (19%), dobnoj skupini od 26 do 30 godina pripada 18 ispitanika (13%), dobnoj skupini 30 do 35 godina pripada 21 ispitanik (15%), dobnoj skupini 36 do 40 godina pripada 22 ispitanika (16%), dobnoj skupini od 41 do 45 godina pripada 29 ispitanika (21%), dobnoj skupini od 46 do 50 godina pripada 13 ispitanika (9%), dok dobnoj skupini više od 51 godinu pripada 11 ispitanika (8%) (Grafikon 2).

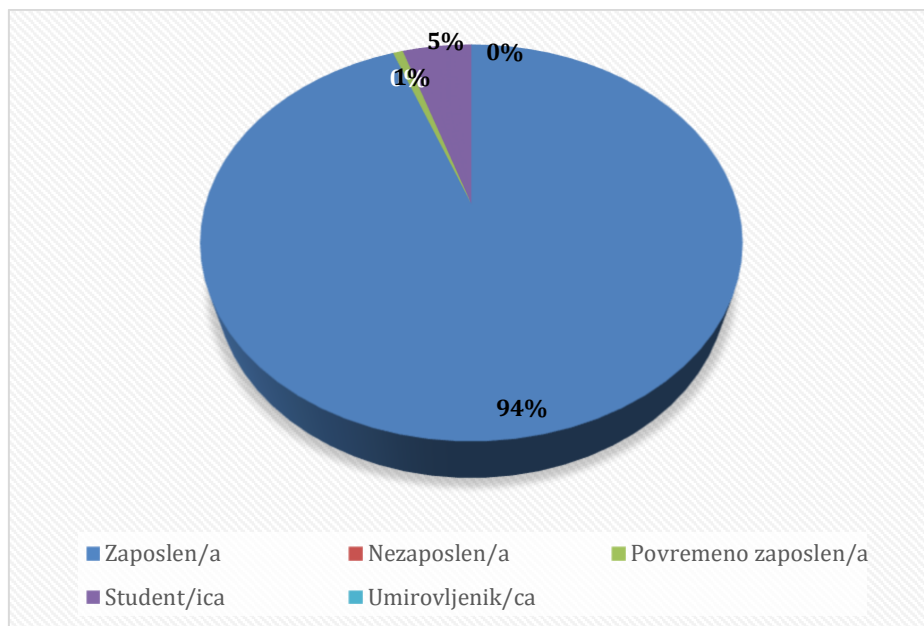
Grafikon 2. Ispitanici prema dobi

U pogledu stručne spreme, najveći broj ispitanika (n=77, 55%) ima višu stručnu spremu, potom visoku stručnu spremu (n=49, 35%) te magisterij ili doktorat (n=15, 11%) (Grafikon 3).

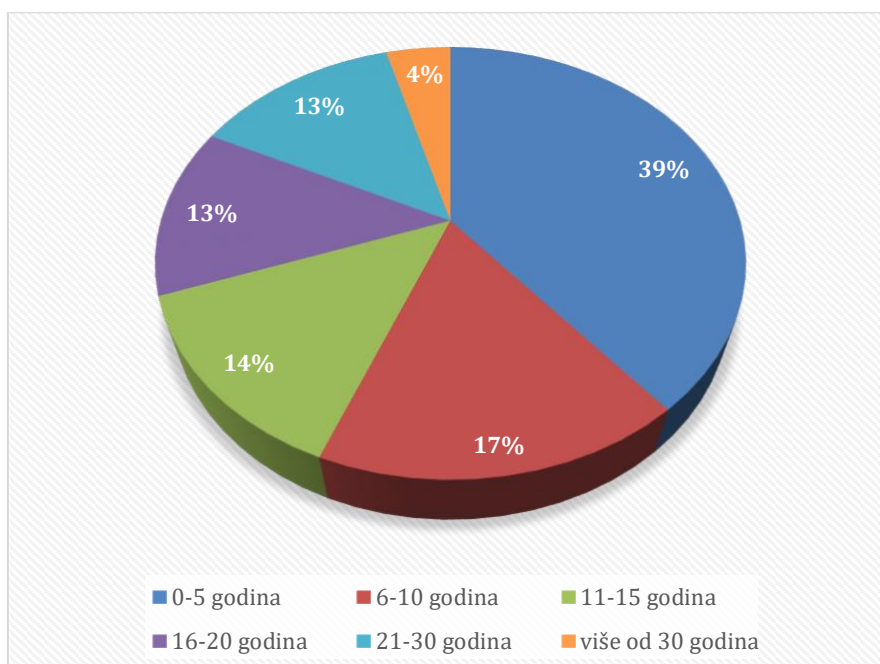
Grafikon 3. Ispitanici prema stručnoj spremi

Prema radnom statusu ispitanici su podijeljeni u nekoliko kategorija te je zabilježeno kako je najveći broj zaposlenika zaposlen (n=133, 94%), studenti/ce (n=7, 5%) te povremeno zaposlen/a (n=1, 1%). U istraživanju nije sudjelovao niti jedan nezaposleni ispitanik i niti jedan umirovljenik (Grafikon 4).

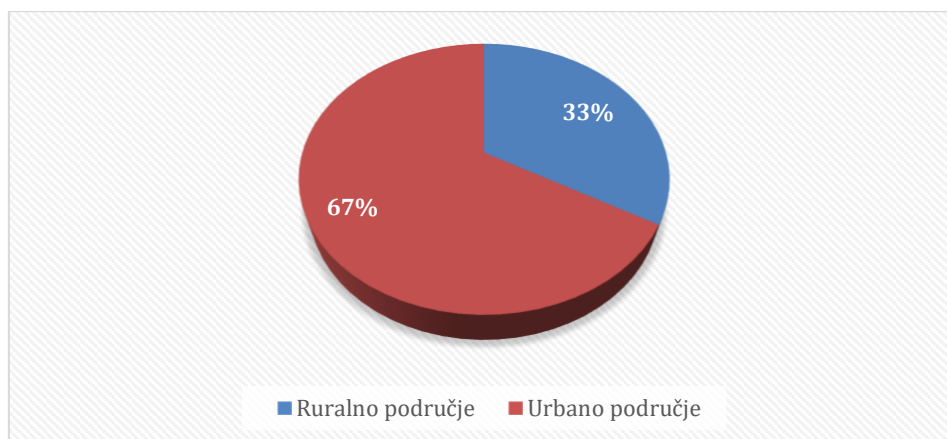
Grafikon 4. Ispitanici prema radnom statusu

Prema duljini radnog staža, od 0 do 5 godina ima 55 ispitanika (39%), od 6 do 10 godina radnog staža ima 24 ispitanika (17%), od 11 do 15 godina radnog staža ima 19 ispitanika (13%), od 16 do 20 godina radnog staža ima 18 ispitanika (13%), od 21 do 30 godina radnog staža ima 19 ispitanika (13%) te više od 30 godina radnog staža ima 6 ispitanika (4%) (Grafikon 5).

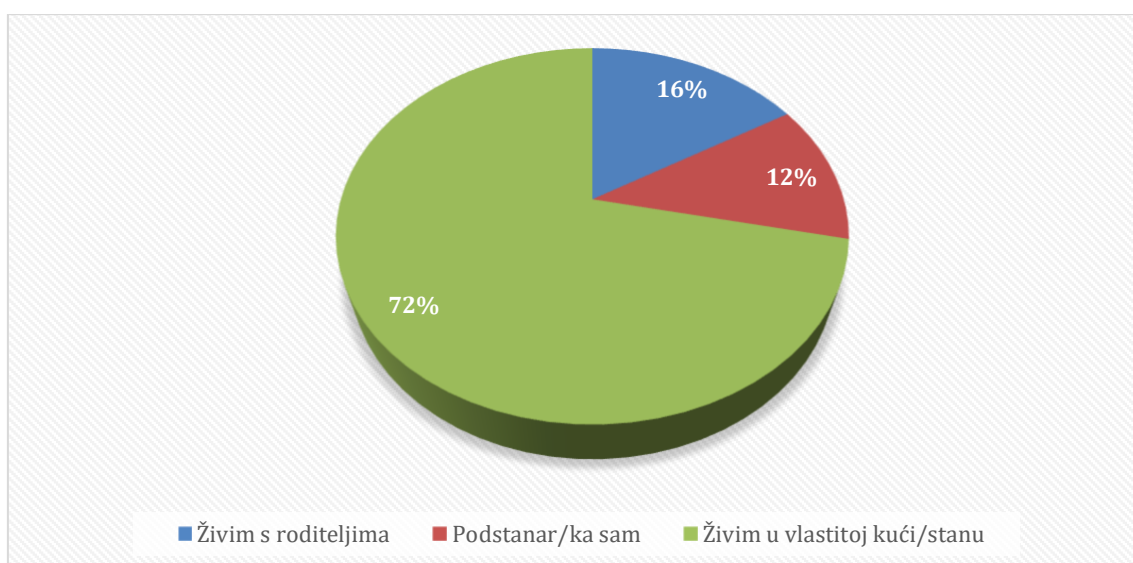
Grafikon 5. Ispitanici prema duljini radnog staža

U pogledu mjesta stanovanja, najveći broj ispitanika živi u urbanom području (94, 67%) u odnosu na ruralno područje (n=47, 33%) (Grafikon 6).

Grafikon 6. Ispitanici prema mjestu stanovanja

Prema stambenom statusu zabilježeno je kako najveći broj ispitanika živi u vlastitoj kući/stanu (n=101, 72%), potom žive s roditeljima (n=23, 16%) te su podstanari (n=17, 12%) (Grafikon 7).

Grafikon 7. Ispitanici prema stambenom statusu

Drugi dio upitnika podrazumijeva odabir odgovarajućeg odgovora na Likertovoj skali za iskazivanje vlastitih mišljenja i stavova prema postavljenim tvrdnjama.

Tako je:

- 1 – uopće se ne slažem
- 2 – djelomično se slažem
- 3 – niti se slažem niti se ne slažem
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – u potpunosti se slažem

S tvrdnjom da je koncept suvremenog djetinjstva promijenjen uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slaže 2 ispitanika (1,4%), Niti se slaže niti se ne slaže 21 ispitanik (14,9%), uglavnom se slaže 41 ispitanik (29,1%) te se u potpunosti slaže 77 ispitanika (54,6%).

Da je igra osnovna djetetova aktivnost uopće se ne slaže 1 ispitanik (0,7%), djelomično se ne slaže 0 ispitanika (0%), neodlučno je 12 ispitanika (8,5%), uglavnom se slaže 19 ispitanika (13,5%) te se u potpunosti slaže 109 ispitanika (77,3%).

Da su u predškolskoj ustanovi unutarnji i vanjski prostori za igru jednako važna okruženja za učenje uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slaže 1 ispitanik (0,7%), nema neodlučnih ispitanika, 11 ispitanika (7,8%) se uglavnom slaže te se 129 ispitanika (91,5%) u potpunosti slaže.

S tvrdnjom da vanjski prostor kod djece potiče tjelesni razvoj i zadovoljava potrebe za tjelesnim aktivnostima uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slaže 0 ispitanika, neodlučno je 3 ispitanika (2,1%), uglavnom se slaže 11 ispitanika te se u potpunosti slaže 127 ispitanika (90,1%).

Da se vanjski prostor povezuje i s tjelesnim i s emocionalnim razvojem nema ispitanika koji se protive ovoj tvrdnji, niti se slaže niti se ne slaže 3 ispitanika (2,1%), uglavnom se slaže 15 ispitanika (10,6%) te se u potpunosti slaže 123 ispitanika (87,2%).

S tvrdnjom da igra na otvorenom potiče razvoj grube i fine motorike uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slažu 2 ispitanika (1,4%), niti se slaže niti se ne slaže 2 ispitanika (1,4%), 10 ispitanika (7,1%) se uglavnom slaže, dok se u potpunosti slaže 127 ispitanika (90,1%).

S tvrdnjom da igra na otvorenom omogućava intenzivno senzorno iskustvo i angažira više osjeta odjednom uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slaže 0 ispitanika (0%), niti se slaže niti se ne slaže 1 ispitanik, uglavnom se slaže 9 ispitanika (6,4%) te se u potpunosti slaže 131 ispitanik (92,9%).

Da se igra na otvorenom povezuje s mentalnim zdravljem, emocionalnom dobrobiti i otpornosti djeteta uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slaže 1 ispitanik (0,7%), neodlučno je 0 ispitanika (0%), uglavnom se slaže 8 ispitanika (5,7%) te se u potpunosti slaže 132 ispitanika (93,6%).

S tvrdnjom da proces globalizacije negativno utječe na boravak djece na otvorenom uopće se ne slaže 8 ispitanika (5,7%), djelomično se ne slaže 9 ispitanika (6,4%), niti se slaže niti se ne slaže 46 ispitanika (32,6%), uglavnom se slaže 42 ispitanika (29,8%) te se u potpunosti slaže 36 ispitanika (25%).

Da su „glavni krivci“ za prekomjeran boravak djece u zatvorenom prostoru tehnologija i urbanizacija uopće se ne slaže 10 ispitanika (7,1%), djelomično se ne slaže 11 ispitanika (7,8%), neodlučan je 31 ispitanik (22%), uglavnom se slaže 43 ispitanika (30,5%), dok se u potpunosti slaže 46 ispitanika (32,6%).

Za tvrdnju da svakodnevno provođenje aktivnosti i igre na otvorenom pozitivno utječe na cjelokupan dječji razvoj nema ispitanika koji se ne slažu, 1 ispitanik (0,7%) je neodlučan, 7 ispitanika (5%) se uglavnom slaže dok se 133 ispitanika (94,3%) u potpunosti slažu.

Da je premalo edukacija za odgojitelje posvećeno boravku i igri na otvorenom i njezinim benefitima uopće se ne slaže 6 ispitanika (4,3%), djelomično se ne slaže 9 ispitanika (6,4%), neodlučno je 25 ispitanika (17,7%), uglavnom se slaže 49 ispitanika (34,8%) te se u potpunosti slaže 52 ispitanika (36,9%).

S tvrdnjom da ima podršku od roditelja za organizaciju igre, aktivnosti i procesa učenja na otvorenom uopće se ne slaže 1 ispitanik (0,7%), 9 ispitanika (6,4%) se

djelomično ne slaže, niti se slaže niti se ne slaže 21 ispitanik (14,9%), 48 ispitanika (34%) se uglavnom slažu, a 62 ispitanika (44%) se u potpunosti slažu.

Da je ograničenje u igri i učenju na otvorenom nedostatak prostora i/ili ideja za aktivnosti uopće se ne slaže 12 ispitanika (8,5%), djelomično se ne slaže 14 ispitanika (9,9%), neodlučno je 40 ispitanika (28,4%), 51 ispitanik (36,2%), dok se 24 ispitanika (17%) u potpunosti slažu.

S tvrdnjom da djeca više prihvaćaju igru i učenje na otvorenom u odnosu na zatvoreni prostor uopće se ne slaže 2 ispitanika (1,4%), djelomično se ne slaže 4 ispitanika (2,8%), niti se slaže niti se ne slaže 51 ispitanik (36,2%), 34 ispitanika (24,1%) se uglavnom slažu te se 50 ispitanika (35,5%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom.

S tvrdnjom da u svom radu s djecom preferiraju aktivnosti na otvorenom uopće se ne slaže 0 ispitanika (0%), djelomično se ne slaže 3 ispitanika (2,1%), neodlučan je 31 ispitanik (22%), uglavnom se slaže 46 ispitanika (32,6%) dok se 61 ispitanik (43,3%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom.

Da odgojnu skupinu potiče na igru na otvorenom prostoru uopće se ne slaže 1 ispitanik (0,74%), djelomično se ne slaže 0 ispitanika (0%), niti se slaže niti se ne slaže 7 ispitanika (5%), uglavnom se slaže 29 ispitanika (20,6%) te se 104 ispitanika (73,8%) u potpunosti slaže (Tablica 1).

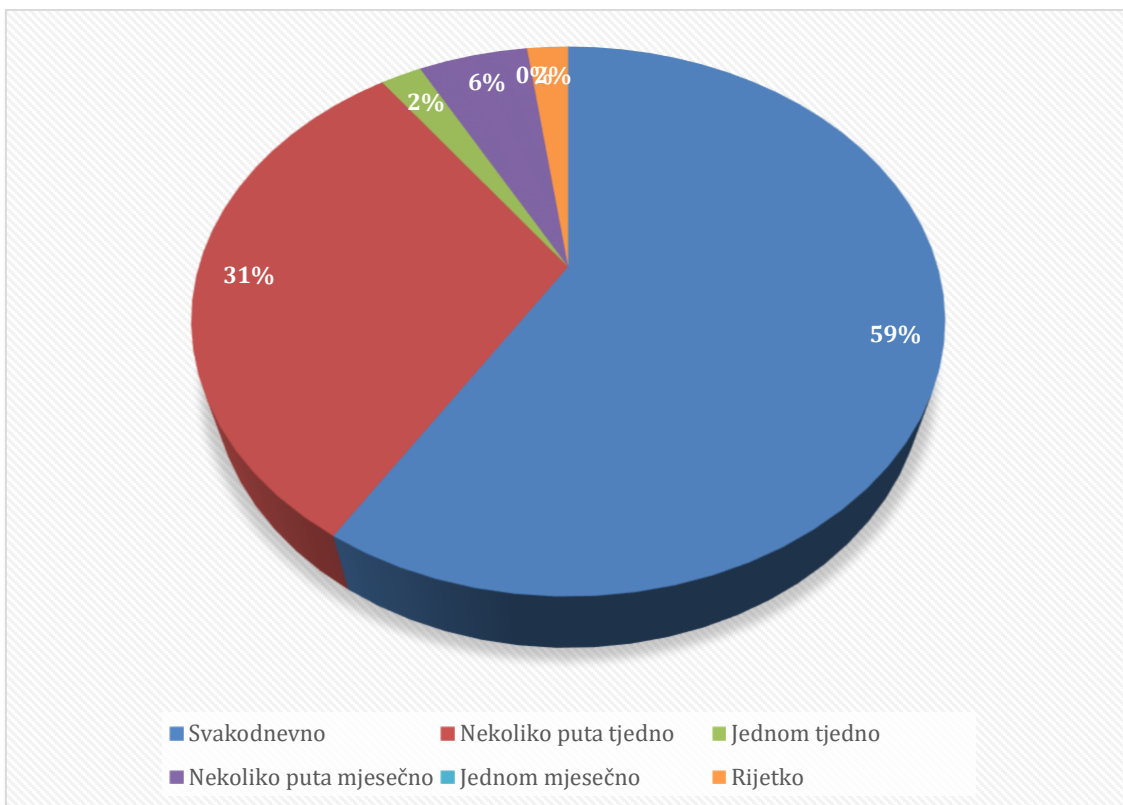
Tablica 1. Mišljenja i stavovi ispitanika o igri i aktivnostima na otvorenom

Tvrdnja	Uopće se ne slažem		djelomično se ne slažem		niti se slažem niti se ne slažem		uglavnom se slažem		u potpunosti se slažem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Suvremeni koncept djetinjstva je promijenjen.	0	0%	2	1,4%	21	14,9%	41	29,1%	77	54,6%
Igra se smatra osnovnom djetetovom aktivnosti.	1	0,7%	0	0%	12	8,5%	19	13,5%	109	77,3%

U predškolskoj ustanovi unutarnji i vanjski prostori za igru su jednako važna okruženja za učenje.	0	0%	1	0,7%	0	0%	11	7,8%	129	91,5%
Vanjski prostor kod djeteta potiče tjelesni razvoj i zadovoljava potrebu za tjelesnom aktivnosti.	0	0%	0	0%	3	2,1%	11	7,8%	127	90,1%
Vanjski prostor se povezuje i s tjelesnim i s emocionalnim razvojem.	0	0%	0	0%	3	2,1%	15	10,6%	123	87,2%
Igra na otvorenom potiče razvoj grube i fine motorike.	0	0%	2	1,4%	2	1,4%	10	7,1%	127	90,1%
Igra na otvorenom omogućava intenzivno senzorno iskustvo i angažira više osjeta odjednom.	0	0%	0	0%	1	0,7%	9	6,4%	131	92,9%
Igra na otvorenom povezuje se s mentalnim zdravljem, emocionalnom dobrobiti i otpornosti djeteta.	0	0%	1	0,7%	0	0%	8	5,7%	132	93,6%
Proces globalizacije negativno utječe na boravak djece na otvorenom.	8	5,7%	9	6,4%	46	32,6%	42	29,8%	36	25,5%
Glavni „krivci“ za prekomjeran boravak djece u zatvorenom prostoru su tehnologija i urbanizacija.	10	7,1%	11	7,8%	31	22%	43	30,5%	46	32,6%
Svakodnevno provođenje aktivnosti i igre na otvorenom pozitivno utječe na	0	0%	0	0%	1	0,7%	7	5%	133	94,3%

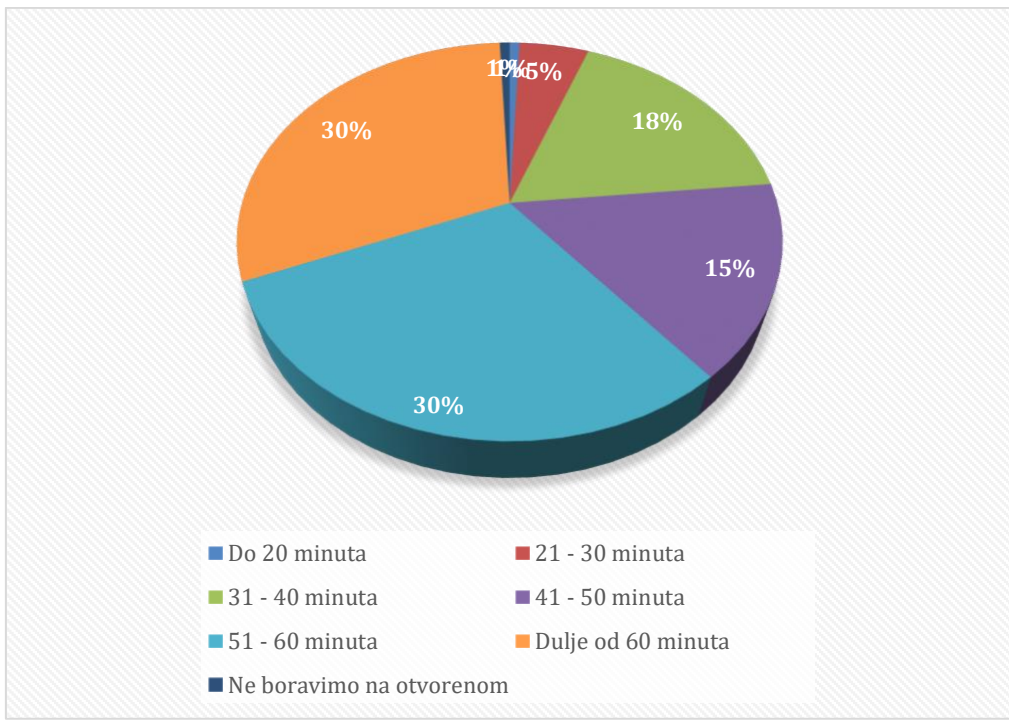
cjelokupan dječji razvoj.										
Premalo je edukacija za odgojitelje posvećeno boravku i igri djece na otvorenom i njezinim benefitima.	6	4,3%	9	6,4%	25	17,7%	49	34,8%	52	36,9%
Imam podršku roditelja za organizaciju igre, aktivnosti i procesa učenja na otvorenom.	1	0,7%	9	6,4%	21	14,9%	48	34%	62	44%
Ograničenje u igri i učenju na otvorenom je nedostatak prostora i/ili ideja za aktivnosti.	12	8,5%	14	9,9%	40	28,4%	51	36,2%	24	17%
Djeca više prihvaćaju igru i učenje na otvorenom u odnosu na zatvoreni prostor.	2	1,4%	4	2,8%	51	36,2%	34	24,1%	50	35,5%
U svom radu s djecom preferiram aktivnosti na otvorenom.	0	0%	3	2,1%	31	22%	46	32,6%	61	43,3%
Odgojnu skupinu potičem na igru na otvorenom prostoru.	1	0,7%	0	0%	7	5%	29	20,6%	104	73,8%

Odgojitelji igru i aktivnosti na otvorenom za djecu organiziraju svakodnevno (n=83, 59%), nekoliko puta tjedno (n=44, 31%), jednom tjedno (n=3, 2%), nekoliko puta mjesečno (n=8, 6%) ili rijetko (n=3, 2%) (Grafikon 8).

Grafikon 8. Ispitanici prema učestalosti organizacije igre i aktivnosti na otvorenom

Vrijeme trajanja boravka na otvorenom podijeljeno je u skupine pa je tako zabilježeno da boravak do 20 minuta preferira 1 ispitanik (1%), između 21 i 30 minuta 7 ispitanika (5%), između 31 i 40 minuta 25 ispitanika (18%), između 41 i 50 minuta 22 ispitanika (16%), između 51 i 60 minuta 42 ispitanika (30%), dulje od 60 minuta 43 ispitanika (30%) te na otvorenom ne boravi 1 ispitanik (1%) (Grafikon 9).

Grafikon 9. Ispitanici prema duljini boravka na otvorenom

9. ZAKLJUČAK

Iako je suvremeno djetinjstvo značajno promijenjeno, uključuje značajan broj suvremenih igračaka i načina igre, boravak i igra djeteta na otvorenom još uvijek predstavlja okosnicu dječjeg rasta i razvoja djeteta u fizičkom i psihičkom aspektu. Broj koristi koji dijete ostvaruje u smislu vlastitog razvoja za vrijeme boravka na otvorenom prostoru je nemjerljiv i samim time dragocjen za svako dijete.

Empirijskim istraživanjem utvrđeno je nekoliko važnih činjenica, a koje se prvenstveno tiču tvrdnje kako je suvremeni koncept djetinjstva promijenjen, međutim, igra se i dalje smatra djetetovom osnovnom aktivnosti. Osim toga, vanjski prostor kod djeteta potiče tjelesni razvoj te zadovoljava potrebe za tjelesnim aktivnostima kod djece. Igra na otvorenom povezuje se također i s emocionalnim i tjelesnim razvojem kao i s razvojem grube i fine motorike te unaprjeđenjem mentalnog zdravlja, emocionalnom dobrobiti i otpornošću djeteta. U osnovne „krivce“ za prekomjeran boravak djece u zatvorenim prostorima odnosno nedostatak igre na otvorenom prostoru ubrajaju se proces globalizacije, urbanizacije te razvoj tehnologije: ističe se i kako djeca bolje prihvaćaju igru na otvorenim prostorima u odnosu na zatvorene, a roditelji podržavaju organizaciju takvih igara, kao i većina odgojitelja. Najveći broj odgojitelja igre na otvorenom organizira svakodnevno, a trajanje igri na otvorenom u najvećem broju slučajeva duže je od 40 minuta.

Buduća istraživanja ovog područja svakako bi trebala uključivati validirane upitnike te anketiranje i roditelja, ali i iznalaženje većeg broja ispitanika kako bi se zaključci proizašli iz analize rezultata mogli u većoj mjeri generalizirati.

POPIS LITERATURE

Knjige

1. AYRES, J. (2002). *Dijete i senzorna integracija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. BILIĆ, V. (2020). *Odgajanje i odrastanje u digitalnom vremenu*. Zagreb: Obrazovni izazovi.
3. FINDAK, V. (1995). *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture u predškolskom odgoju*. Zagreb: Školska knjiga.
4. JUUL, J. (2017). *Vaše kompetentno dijete: prema novim temeljnim vrijednostima obitelji*. Zagreb: Naklada Ocean More.
5. JURČEVIĆ LOZANČIĆ, A., VUIĆ, B. (2022). *Sjećanje na djetinjstvo*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
1. KLARIN, M.(2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru
2. LUKIĆ, A. (2020). *Infekcije dišnog sustava u djece*. Klinička mikrobiologija, Zagreb: Medicinska naklada
6. MALEŠ, D. (2011), *Nove paradigme ranog odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
7. MILJAK, A. (2009) *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM Naklada d.o.o.
8. STEVANOVIĆ, M. (2003). *Predškolska pedagogija*. Andromeda: Sveučilište u Rijeci.

Znanstveni i stručni članci

1. ANDRIJAŠEVIĆ, M. (2000). Slobodno vrijeme i igra. Zbornik radova 9. Zagrebački sajam sporta i nautike, Zagreb: Zagrebački športski savez, str. 7-15
2. BAŠIĆ, S. (2011). (Nova) slika djeteta u pedagogiji djetinjstva. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
3. BENTO, G., DIAS, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal*, 2(5), str. 157-160.

4. HANSEN SANDSETER, E., STORLI, R., SANDO, O. (2022). The dynamic relationship between outdoor environments and children's play. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 50(1), str. 97-110.
5. HANSCOM, A. (2018). The decline of play outdoors in children - and the rise in sensory issues, *Early Childhood Education*, 2(3), str. 1-29.
6. JURČEVIĆ LOZANČIĆ, A. (2011). Redefiniranje odgojne obitelji. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 13 (4), 122-150.
7. KADUM, S. (2019). Divergentno mišljenje u procesu suvremenoga odgoja i obrazovanja. *Metodički ogledi*, 26 (1), 81-98.
<https://doi.org/10.21464/mo.26.1.7>
8. KATAVIĆ, P. (2019). Organizacija i planiranje odgojitelja za boravak na otvorenom: akcijsko istraživanje. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 68(2), str. 551-572.
9. KARAČIĆ, M., KADUM, S., VUKAŠINOVIĆ, A. (2024). Importance of children's play: the Croatian experience of future ECEC teachers. *European Early Childhood Education Research Journal*, XXXII, 2024; 1-14. doi: 10.1080/1350293x.2024.2359550
10. KRMELJ, P., (2022) Učenje na otvorenom, *Varaždinski učitelj* 5(8), str. 1-6
11. MALAŠIĆ, A. (2015). Dijete, odgojitelj, arhitekt – partnersko sukonstruiranje prostornomaterijalnog okruženja dječjeg vrtića. *Život i škola*, 51 (1), str. 123-132.
12. MARIĆ, Ž. (2023) Vanjski prostor – poticajno okruženje za tjelesnu aktivnosti djece i učenje, *ERS*, 32(45), str. 23-30
13. MARIĆ, Ž., PEIĆ, M. (2017). Kompetencije djece predškolske dobi. *Zbornik radova 26. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske*. Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, str. 338-343.
14. PINTAR, Ž. (2020). Tradicionalna paradigma i progresivizam suvremene paradigme ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. *Školski vjesnik*, 69 (1), str. 173-190

15. POŽGAJ, Ž. (2015). Suživot unutarnjeg i vanjskog prostora. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (77/78), str. 41-45.
16. RAJIĆ, V. PETROVIĆ-SOČO, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi, *Školski vjesnik*, 64 (4), str. 603-620
17. SELIMOVIĆ, H., KARIĆ, E. (2011). Učenje djece predškolske dobi. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 6(11), str. 145-160.
18. VALJAN VUKIĆ, V. (2012). Prostorno okruženje kao poticaj za razvoj i učenje djece predškolske dobi. *Magistra iadertina*, 7(7), str. 123-132.
19. ZLOKOVIĆ, J. (2014). Komercijalizacija ranog djetinjstva i stvaranje vrijednosnih „mentalnih mapa“. *Croatian Journal of Education*, 16 (1), str. 291-303.

Internet izvori

1. HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO (2024). Inforgrafika o debljini u Hrvatskoj. Raspoloživo na: <https://www.hzjz.hr/sluzba-promicanje-zdravlja/infografika-o-debljini-u-hrvatskoj/> (Pristupljeno: 12.04.2024.)

Sažetak

U suvremenom društvu klasičnu igru i aktivnosti djece na otvorenom uglavnom je zamijenilo vrijeme koje djeca provode pred ekranima i u zatvorenim prostorima. U kontekstu prostora život se uglavnom odvija u urbanim sredinama, u odnosu na prijašnje ruralne, u kojima dijete može ostvariti kontakt s otvorenim prostorom isključivo u parku ili na dječjem igralištu. Važnost poticanja igre i učenja na otvorenom kod djece proizlazi iz činjenice da ista pozitivno utječe na psihički i fizički razvoj djeteta osigurava mu različito senzoričko iskustvo i aktivira sva osjetila u procesu senzoričke integracije i kognitivnog razvoja. Cilj ovog rada je istražiti utjecaj učenja igre na otvorenom na jačanje kompetencija djece predškolske dobi. U empirijskom istraživanju sudjelovao je 141 ispitanik. Istraživanje je provedeno putem on-line anketnog upitnika. Rezultati istraživanja pokazuju kako se odgojitelji uvelike slažu kako je koncept suvremenog djetinjstva značajno promijenjen, ali igra i boravak djece na otvorenom i dalje utječu na fizički i emocionalni razvoj djeteta te na razvoj grube i fine motorike. Osim toga svakodnevni boravak na otvorenom prakticira velika većina odgojitelja i to u trajanju dužem od 40 minuta.

Ključne riječi: igra, igra na otvorenom, kompetencije, predškolska dob

Summary

In modern society, the time that children spend in front of screens and in closed spaces has mostly replaced the classic outdoor play and activities of children. In the context of space, life mostly takes place in urban areas, compared to the previous rural areas, where children can have contact with open space only in the park or on the children's playground. The importance of encouraging outdoor play and learning in children stems from the fact that it has a positive effect on the child's mental and physical development, provides him with a different sensory experience and activates all the senses in the process of sensory integration and cognitive development. The aim of this work is to investigate the influence of learning outdoor games on strengthening the competencies of preschool children. 141 respondents participated in the empirical research. The research was conducted through an online questionnaire. The results of the research show that educators largely agree that the concept of modern childhood has changed significantly, but children's play and spending time outdoors still influence the child's physical and emotional development and the development of gross and fine motor skills. In addition, the vast majority of teachers spend more than 40 minutes in the open air every day.

Keywords: play, outdoor play, competences, preschool age

POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA

Popis slika

Slika 1. Senzorni sustav djeteta	11
Slika 2. Senzorno integrativni proces	12
Slika 3. Prikaz radnog listića za izvođenje radionice "Jesenska potraga"	23
Slika 4. Okruženje u kojemu je provedena radionica	24
Slika 5. Sudjelovanje u prikupljanju	25
Slika 6. Sudjelovanje u potrazi	25
Slika 7. Prikupljanje drvenih grančica	26
Slika 8. Prikupljanje smeđeg lišća	26
Slika 9. Pronalazak paukove mreže	27
Slika 10. Pronalazak gljive	27
Slika 11. Prikupljanje žira	28
Slika 12. Prikaz ispunjenog radnog listića	29
Slika 13. Prikaz uspješno završene potrage	30
Slika 14. Sudjelovanje u izradi posude od žireva	31
Slika 15. Prikaz korištenja izrađene posude za drvene olovke	31
Slika 16. Izrađena posuda za drvene olovke od žireva	32

Popis grafikona

Grafikon 1. Ispitanici prema spolu	33
Grafikon 2. Ispitanici prema dobi	34
Grafikon 3. Ispitanici prema stručnoj spremi	35
Grafikon 4. Ispitanici prema radnom statusu	36
Grafikon 5. Ispitanici prema duljini radnog staža	37
Grafikon 6. Ispitanici prema mjestu stanovanja	38
Grafikon 7. Ispitanici prema stambenom statusu	39
Grafikon 8. Ispitanici prema učestalosti organizacije igre i aktivnosti na otvorenom	48

Grafikon 9. Ispitanici prema duljini boravka na otvorenom 49

Popis tablica

Tablica 1. Mišljenja i stavovi ispitanika o igri i aktivnostima na otvorenom 42